

Školiteľ: **doc. Mgr. Lukáš Jeník, PhD.**

Sekularizácia ako teologický fenomén: Vybrané teologické reflexie sekularizačnej paradigmy

Súčasná sekularizačná paradigma obsahuje spektrum rôznorodých postojov. Niektoré možno charakterizovať ako dialogické a otvorené voči úlohe a významu náboženstva v spoločnosti. Iné koncepcie charakterizuje ostré vymedzenie sa proti náboženskej kultúre. Aj v teologických reflexiách sekularizácie možno nájsť rôzne reakcie. Téma doktorandskej práce sa zameriava na kontextuálne a komplexné zhodnotenie sekularizácie a sekularizačných procesov, ktoré predstavujú podnetný problém širšej teologicko-filozofickej reflexie.

Secularization as a theological phenomenon: Selected theological reflections on the secularization paradigm

The contemporary secularization paradigm contains a spectrum of diverse attitudes. Some can be characterized as dialogical and open to the role and meaning of religion in society. Other approaches are characterized by a sharp demarcation against religious culture. Different reactions can also be found in theological reflections on secularization. The topic of this doctoral thesis aims at a contextual and comprehensive assessment of secularization and secularization processes, which constitute a stimulating problem for broader theological and philosophical reflection.

Školiteľ: **prof. PhDr. Miroslav Karaba, PhD.**

Základné teistické presvedčenia vo svetle filozofie vedy

Východiskom práce je intenzívny záujem niektorých súčasných filozofov náboženstva a teológov o pozitívne, ale aj negatívne konzekvencie filozofie vedy na skúmanie základných teistických presvedčení. Kým prijatie logického pozitivizmu sa pre kognitívny obsah náboženských a teologických diskurzov nutne javí ako zhubný, iné koncepcie (Popper, Kuhn, Lakatos) vytvárajú potenciálny priestor na možnosť precízneho uvažovania o racionalite teologických konceptov, a to predovšetkým vo vzťahu k epistemologickým otázkam. Takýto prístup sa stáva základom na hľadanie analógie medzi vedeckými teóriami na jednej strane a systémami náboženských presvedčení na druhej strane. V takomto prístupe je kritická reflexia kompatibilná s vernosťou náboženským programom, pretože centrom náboženstva je uctievanie, a nie prijatie interpretačných hypotéz. Cieľom práce je analýza a porovnanie vedeckých a náboženských programov, ktoré by mohlo viesť k vyjasneniu statusu náboženských presvedčení v súčasnom svete.

Basic Theistic Beliefs in the View of the Philosophy of Science

The starting point of the thesis is the intense interest of some contemporary philosophers of religion and theologians in the positive but also negative consequences of the philosophy of science for the study of basic theistic beliefs. While the acceptance of logical positivism necessarily seems pernicious for the cognitive content of religious and theological discourses, other concepts (Popper, Kuhn, Lakatos) create a potential space for the possibility of thinking precisely about the rationality of theological concepts, particularly in relation to epistemological issues. Such an approach becomes the basis for finding an analogy between scientific theories on the one hand and systems of religious beliefs on the other. In such an approach, critical reflection is compatible with allegiance to the religious program, because the centre of religion is worship and not acceptance of interpretive hypotheses. The aim of the work is the analysis and comparison of scientific and religious programs, which could lead to the clarification of the status of religious beliefs in the contemporary world.

Školiteľ: **prof. ThLic. Miloš Lichner SJ, D.Th.**

Kontextuálny vývoj kristológie pápeža Leva Veľkého

Pápež Lev Veľký je známy najmä svojím kristologickým listom Ad Flavianum – epistula 28 (rok 449), ktorý ovplyvnil dogmatické učenie Chalcedónskeho koncilu. Tento list však nebol časťou východných cirkví prijatý a vznikli viaceré odmietavé reakcie (monofyzitské cirkvi), na ktoré Lev Veľký epistulárne a homileticky reagoval. V roku 458 preto publikoval svoj druhý kristologický list, t. z. Druhý Tomus – epistula 164, v ktorom sa snažil vyjadriť kristologický postoj k slovníkom, ktorý by bol prijateľný pre východné nechalcedónske monofyzitské cirkvi. Zámerom práce je systematická historicko-teologická analýza Levových základných kristologických textov (Prvý a Druhý Tomus) v kontexte sprievodných homiletických a epistolárnych vyjadrení, špecifikácia a analýza spoločných a rozdielnych postojov v kontexte relevantnosti Levovej kristológie pre súčasnosť.

Contextual development of the Christology of Pope Leo the Great

Pope Leo the Great is best known for his Christological letter Ad Flavianum - epistula 28 (year 449), which influenced the dogmatic teachings of the Council of Chalcedon. However, this letter was not accepted by a part of the Eastern Churches, and there were several negative reactions (Monophysite Churches), to which Leo the Great responded in his letters and his homilies. In 458, therefore, he published his second Christological letter, i.e. The second Tomus - epistle 164, in which he tried to express the Christological position in a vocabulary that would be acceptable to the Eastern non-Chalcedonian Monophysite Churches. The purpose of this dissertation is a systematic historical-theological analysis of Leo's basic Christological texts (First and Second Tomes) in the context of accompanying expressions in his homilies and letters, specification and analysis of common and different positions in the context of the relevance of Leo's Christology for the present.

Školiteľ: **doc. PaedDr. ThDr. Šimon Marinčák, PhD.**

Miesto Zamošskej synody (1720) v histórii vývinu liturgickej praxe na území Mukačevskej diecézy

Cieľom tohto výskumu je podložiť konkrétnymi zisteniami faktory, ktoré viedli ku kodifikácii jednotlivých liturgických pravidiel synody, ako aj preskúmať proces prenosu a aplikácie jednotlivých nariadení na území Mukačevskej diecézy v období upravovania konfesionálnych rozporov v Uhorsku, v Poľsko-litovskom spoločenstve, ale aj v Rusku. Pri tomto výskume sa očakáva študentova schopnosť orientovať sa v slovanských jazykoch a v základnej literatúre vydanej v zahraničí.

The Place of the Synod of Zamošč (1720) in the History of the Development of Liturgical Practice in the Territory of the Mukachevo Diocese

The aim of this research is to substantiate with concrete findings the factors that led to the codification of the individual liturgical rules of the synod, as well as to examine the process of transmission and application of the individual regulations on the territory of the Mukachevo diocese at the time of the adjustment of confessional contradictions in Hungary, the Polish-Lithuanian Commonwealth, and also in Russia. In this research, the student's ability to use the Slavic languages and the basic literature published abroad is expected.

Školiteľ: **doc. PaedDr. ThDr. Šimon Marinčák, PhD.**

Mníšske pravidlá ako prameň štúdia vývinu dobovej liturgickej praxe

Cieľom tohto výskumu je zistiť čiastkové východiská miestnych pravidiel svojej doby, ktoré sa neskôr stali súčasťou tradície regulujúcej liturgický vývin v kresťanskej cirkvi. Študent si má možnosť zvoliť konkrétne pravidlá a pri ich skúmaní zväži viaceré prvky, ktoré viedli k ich vytvoreniu – ide najmä o geografické, politické, kultúrne a duchovné vplyvy, ktorých kombinácia stojí za vytvorením každých existujúcich pravidiel. Následne študent porovná získané informácie s existujúcou tradíciou a zaradí ich do patričného kontextu. Pri tomto výskume sa vyžaduje znalosť starobylého jazyka podľa zvolených pravidiel (gréčtina, latinčina, alebo staroslovienčina) a schopnosť orientovať sa v moderných edíciách, ktoré sú vo všetkých vedeckých jazykoch.

Monastic Rules as a Source for the Study of the Development of Contemporary Liturgical Practice

Annotation: The aim of this research is to identify the partial origins of the local rules of time, which later became part of the tradition regulating liturgical development in the Christian Church. The student is given the opportunity to choose specific rules and in examining them consider the multiple elements that led to their creation – these are mainly geographical, political, cultural and spiritual influences, the combination of which lie behind the creation of each existing rule. The student then compares the information gathered with the existing tradition and places it in its proper context. This research requires knowledge of the ancient language of the chosen rules (Greek, Latin, or Old Slavonic) and the ability to use the modern editions that exist in all scholarly languages.

Školiteľ: **Dr.h.c., prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD.**

Spiritualita sociálneho pracovníka: nové výzvy v pastorálnej teológii

Dizertačná práca skúma význam spirituality v profesii sociálneho pracovníka a identifikuje nové výzvy, ktoré táto integrácia prináša v kontexte pastorálnej teológie. Zameriava sa na rozbor teoretických a praktických aspektov spájania spirituality so sociálnou prácou, pričom zdôrazňuje potrebu holistického prístupu v starostlivosti o klientov. Študent bude analyzovať a kvalitatívne skúmať, ako môže spiritualita podporiť osobný a profesionálny rozvoj sociálnych pracovníkov, a tým zlepšiť kvalitu poskytovaných služieb. Výskum sa zaoberá analýzou holistického prístupu, ktorý zahŕňa telesné, psychické a duchovné potreby klientov; skúmaním potreby vzdelávania a výcviku sociálnych pracovníkov v oblasti duchovnej podpory; a skúmaním dôležitosti interdisciplinárnej spolupráce medzi sociálnymi pracovníkmi a duchovnými. Cieľom práce je prispieť k teoretickému a praktickému pochopeniu významu spirituality v sociálnej práci a navrhnúť konkrétne stratégie pre efektívnu integráciu duchovného rozmeru do profesionálnej praxe sociálnych pracovníkov. Týmto spôsobom sa usiluje o obohatenie pastorálnej teológie a zlepšenie kvality starostlivosti o klientov v sociálnej práci.

Spirituality of the social worker: new challenges in pastoral theology

The dissertation explores the importance of spirituality in the profession of social worker and identifies new challenges that this integration brings in the context of pastoral theology. It focuses on the analysis of theoretical and practical aspects of connecting spirituality with social work, emphasizing the need for a holistic approach in client care. The student will analyze and qualitatively investigate how spirituality can support the personal and professional development of social workers and thereby improve the quality of services provided. The research deals with the analysis of a holistic approach that includes the physical, psychological and spiritual needs of clients; examining the need for education and training of social workers in the field of spiritual support; and by examining the importance of interdisciplinary cooperation between social workers and clergy. The goal of the work is to contribute to the theoretical and practical understanding of the importance of spirituality in social work and to propose concrete strategies for the effective integration of the spiritual dimension into the professional practice of social workers. In this way, he strives to enrich pastoral theology and improve the quality of care for clients in social work.

Školiteľ: **Dr.h.c., prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD.**

Synodalita a jej úloha v posilňovaní sociálnej spravodlivosti

Dizertačná práca skúma koncept synodality a jeho potenciál posilňovania sociálnej spravodlivosti. Synodalita ako proces spoločného kráčania a rozhodovania bude analyzovaná z hľadiska jej schopnosti mobilizovať cirkevné spoločenstvá k aktívnemu zapojeniu sa do riešenia sociálnych problémov a podpore spravodlivosti v spoločnosti. Práca sa zameriava na teoretické základy synodality a jej historický vývoj, ako aj na praktické aspekty jej implementácie v súčasných cirkevných štruktúrach. Hlavné oblasti výskumu zahŕňajú: (1) teologické a ekleziologické základy synodality; (2) synodalitu ako nástroj participatívneho vedenia a rozhodovania v Cirkvi; (3) jej vplyv na angažovanosť cirkevných spoločenstiev v otázkach sociálnej spravodlivosti; a (4) konkrétne príklady a prípadové štúdie úspešnej aplikácie synodálnych princípov v praxi. Cieľom práce je preukázať, že synodalita môže byť účinným nástrojom na posilňovanie sociálnej spravodlivosti tým, že podporuje inklúziu, participáciu a zodpovednosť medzi členmi cirkevného spoločenstva. Výskum navrhne aj praktické stratégie na integráciu synodálnych princípov do cirkevných aktivít zameraných na riešenie sociálnych nerovností a podporu spravodlivosti.

Synodality and its role in strengthening social justice

The dissertation examines the concept of synodality and its potential for strengthening social justice. Synodality, as a process of walking together and making decisions, will be analyzed from the point of view of its ability to mobilize church communities to actively engage in solving social problems and promoting justice in society. The work focuses on the theoretical foundations of synodality and its historical development, as well as on the practical aspects of its implementation in contemporary church structures. The main areas of research include: (1) theological and ecclesiological foundations of synodality; (2) synodality as a tool of participatory leadership and decision-making in the church; (3) its impact on the engagement of church communities in social justice issues; and (4) concrete examples and case studies of the successful application of synodal principles in practice. The aim of the work is to demonstrate that synodality can be an effective tool for strengthening social justice by promoting inclusion, participation and responsibility among members of the church community. The research will also suggest practical strategies for integrating synodal principles into church activities aimed at addressing social inequalities and promoting justice.

Školiteľ: **prof. PhDr. Mária Šmidová, PhD.**

Pastorálne sprevádzanie klientov po prežití traumy v súčasnom svete so zameraním na skupinové sprevádzanie

Cieľom tejto dizertačnej práce je preskúmať efektivitu pastorálneho sprevádzania klientov, ktorí zažívajú úzkosti a traumy, s osobitným zameraním na skupinové sprevádzanie. Tento výskum sa zameria na identifikáciu kľúčových metód, stratégií a výsledkov, ktoré môžu prispieť k lepšiemu pochopeniu a zlepšeniu praxe pastorálneho sprevádzania v tejto oblasti.

Pastoral counseling of clients after experiencing trauma in the contemporary world with a focus on group guidance

The aim of this dissertation is to examine the effectiveness of pastoral accompaniment of clients experiencing anxiety and trauma, with a special focus on group accompaniment. This research will focus on identifying key methods, strategies and results that can contribute to a better understanding and improvement of the practice of pastoral accompaniment in this area.

Školiteľ: **prof. PhDr. Mária Šmidová, PhD.**

Možnosti etablovania pastorálneho counselingu v rámci podpory mladých rodín v cirkevnom prostredí

Pastorálny counseling zohráva kľúčovú úlohu v poskytovaní duchovnej a emocionálnej podpory členom farskej komunity. Mladé rodiny často čelia rôznym výzvam, od rodičovských povinností až po manželské problémy, ktoré si vyžadujú špecifické poradenstvo. Tento výskumný projekt sa zameriava na preskúmanie možností etablovania pastorálneho counselingu ako služby pre mladé rodiny v cirkevnom prostredí.

Possibilities of establishing pastoral counseling within the support of young families in a church environment

Pastoral counseling plays a key role in providing spiritual and emotional support to members of the parish community. Young families often face a variety of challenges, from parenting responsibilities to marital problems that require specific counseling. This research project aims to explore the possibilities of establishing pastoral counseling as a service for young families in a church environment.

Školiteľ: **doc. S.S.Lic. Jozef Tiňo, PhD.**

Modalita slovies pri oslovení Boha v žaltári

Hebrejské tvary slovies a ich pozícia v istých syntaktických väzbách môžu často vyjadrovať nejakú modalitu, skôr ako gramatický čas. Toto sa týka predovšetkým starej hebrejskej poézie v žalmoch. Na Slovensku nám zatiaľ chýba štúdia týkajúca sa slovies, ktoré sa viažu na oslovenie Boha v žalmových modlitbách. Z teologického hľadiska ide o významný fenomén, ktorý by mal byť zohľadnený v biblických prekladoch žalmov. Cieľom dizertačnej práce je zmapovať všetky takéto slovesá v žaltári, porovnať navzájom významnejšie slovenské preklady a navrhnúť nové spôsoby prekladu fráz, použitých na oslovenie Boha v žalmoch. Z hľadiska metodológie bude práca obsahovať exegézu relevantných textov vychádzajúcej z filologickej analýzy.

The Modality of Verbs Used in Addressing God in the Psalter

Hebrew verbal forms and their position in certain syntactic structures can often express modality rather than a grammatical tense. This is especially true of the old Hebrew poetry in the Psalms. In Slovakian scholarship, we still lack a study dealing with verbs used in the address of God in psalm prayers. From a theological point of view, this important phenomenon should certainly be taken into account when translating the Psalms from Hebrew. The aim of this dissertation is to map such verbs in the Psalter, to compare the more significant Slovak translations with each other, and to suggest new ways of translation of phrases used to address God in the Psalms. In terms of methodology, the thesis will include an exegesis of the relevant texts based on philological analysis.

Školiteľ: **doc. ThLic. Krzysztof Trebski, PhD.**

Pastoračné sprevádzanie snúbencov v príprave na sviatosť manželstva

V súčasnosti je na Slovensku rozvedených takmer 40 % manželstiev. Sú to väčšinou cirkevné sobáše. Tento jav vyvoláva obavy, ale zároveň predstavuje výzvu pre Cirkev, aby prijala adekvátne metódy pre prípravu budúcich manželov. Dizertačná práca si kladie za cieľ preniknúť do témy pastoračného sprevádzania snúbencov na ich ceste prípravy na sviatosť manželstvo. Ponuka teologicko-morálny a právny pohľad na manželstvo, ale aj na právne podmienky možnosti uzavretia cirkevného manželstva. Zvažuje faktory, ktoré predstavujú predpoklady výmeny platného manželského súhlasu a skúma psychologické a sociálne problémy, ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva. Jadrom práce je pastoračný výskum, ktorý skúša schopnosť snúbencov pochopiť význam kresťanského manželstva a manželského súhlasu. Cieľom dizertačnej práce je poskytnúť aj nové možnosti a perspektívy úzkej prípravy na sviatosť manželstva.

Pastoral support of the engaged couple in preparation for the sacrament of marriage

Currently, almost 40 % of marriages in Slovakia are divorced. They are mostly church marriages. This phenomenon causes concern, but at the same time it represents a challenge for the Church to adopt adequate methods of preparing future spouses. The dissertation aims to delve into the topic of pastoral accompaniment of the betrothed on their way to preparation for sacramental marriage, starting with theological and moral research and the legal conditions for the possibility of concluding a church marriage. It considers the factors that make up the prerequisites for the exchange of valid marital consent and examines the psychological and social issues that affect the stability of marriage. The core of the work is pastoral research, which examines the ability of engaged couples to understand the meaning of Christian marriage and marital consent. Finally, it aims to provide new possibilities and perspectives for close preparation for the sacrament of marriage.

Školiteľ: **doc. Jozef Žuffa, PhD.**

Analýza vývoja pastorálnej teológie v krajinách hovoriacich po nemecky za posledných desať rokov

Dizertačná práca sa zameriava na analýzu vývoja pastorálnej teológie v krajinách hovoriacich po nemecky za posledných desať rokov. Pastorálna teológia ako dynamická disciplína teologického bádania reflektuje meniace sa potreby a výzvy, ktorým čelia kresťanské komunity v súčasnom svete. Výskum sa sústreďí na identifikáciu kľúčových trendov, tém a metodologických prístupov, ktoré sa v tomto období objavili. Metodológia zahŕňa kvantitatívne a kvalitatívne analýzy akademických publikácií, odborných článkov a konferenčných príspevkov, ako aj rozhovory s významnými teológmi z regiónu. Cieľom je mapovať hlavné diskurzy, teoretické inovácie a praktické aplikácie pastorálnej teológie, pričom sa zohľadňujú sociokultúrne kontexty a špecifické výzvy, ako sú sekularizácia, migrácia a digitalizácia. Práca otvorí priestor pre ďalší výskum v oblasti interkultúrnej teológie a ekumenických vzťahov.

Analysis of the Development of Pastoral Theology in German-speaking Countries over the last 10 Years

The dissertation focuses on the analysis of the development of pastoral theology in German-speaking countries over the past ten years. Pastoral theology, as a dynamic discipline of theological research, reflects the changing needs and challenges faced by Christian communities in the contemporary world. The research concentrates on identifying key trends, themes, and methodological approaches that have emerged during this period. The methodology includes quantitative and qualitative analyses of academic publications, professional articles, and conference papers, as well as interviews with prominent theologians from the region. The aim is to map the main discourses, theoretical innovations, and practical applications of pastoral theology, considering sociocultural contexts and specific challenges such as secularization, migration, and digitalization. The work will open up space for further research in the field of intercultural theology and ecumenical relations.